

HISTORIEN OM GENÈVEKONVENSJONENE

Selv i den brutale virkeligheten i en krig, må det finnes regler og medmenneskelighet. Det var visjonen til Henry Dunant, mannen som grunnla Røde Kors, og som hadde ideen til den første Genèvekonvensjonen. 190* land har per i dag undertegnet de felles reglene som skal beskytte sivile, sårede og ikke-stridende soldater og krigsfanger.

Av Anniken Solheim

Det begynte med en forretningsreise. Sveitseren Henry Dunant dro i 1859 på vei gjennom Italia for å møte Napoleon III. På veien passerte han slagmarkene ved Solferino, like ved den italienske landsbyen Castiglione. Over 40.000 soldater var døde og sårede etter slaget. Dunant ble rystet over det han så. Han fikk med seg kvinnene fra Castiglione og organiserte pleie og stell for de sårede, uansett hvilken side de tilhørte. Mottoet deres var «tutti fratelli» – vi er alle brødre.

Etter opplevelsen ved Solferino skrev Dunant boken *Minner fra Solferino*, der han lanserte ideene om felles regler for krig og behovet for en nøytral hjelpeorganisasjon som kan hjelpe de sårede, uavhengig av hvilken side de tilhører. Dette ble begynnelsen på Røde Kors og la grunnlaget for den første Genèvekonvensjonen. Han mente at det måtte være mulig å få med stater på noen felles regler for å begrense lidelsene i krig.

Henry Dunants venn, juristen Gustave Moynier, fattet interesse for boken og ideene. Han var president i Welfare Society i Genève, og i 1863 opprettet de en komité på fem mann som skulle hjelpe Henry Dunant å realisere ideene. To leger og en general ble de som sammen med Moynier og Dunant startet det som skulle bli verdens største humanitære bevegelse.

Under et år etter at Røde Kors ble stiftet, inviterte de til en diplomatkonferanse for å forsøke å bli enige om regler for beskyttelse av sårede soldater på slagmarken.

22. august 1864 signerte tolv nasjoner de ti artiklene som da utgjorde den første Genèvekonvensjonen. I dag er det 190* land som har ratifisert det som har blitt fire Genèvekonvensjoner, og de gjelder som bindende sedvanerett for alle verdens land.

Andre Genèvekonvensjonen ble skrevet i 1906, etter at man så de alvorlige konsekvensene etter en sjøkrig mellom Japan og Russland. Tredje Genèvekonvensjon ble skrevet i 1929, som et resultat av første verdenskrig og den behandling krigsfanger hadde fått da. Fjerde Genèvekonvensjonene om beskyttelse av sivile ble skrevet etter andre verdenskrig, da verden så at sivile ble rammet langt hardere enn i tidligere konflikter. I dag er 90 % av ofre i krig sivile.

Hovedprinsippene i Genèvekonvensjonene:

- En skal i størst mulig grad unngå unødig materiell ødeleggelse
- En skal skille mellom krigførende og sivilbefolkning
- En skal beskytte sivilbefolkningen
- En skal ikke påføre stridende, som av en eller annen grunn er satt ut av spill, ytterligere skade eller lidelse

*Per 2020 har 196 stater ratifisert konvensjonene (www.snl.no/genèvekonvensjonene)